

Bløðini og flokkarnir.

»Dimma« plagar undan valgi at skriva um at stríðast »mod dobbelt Fronte«, men so sum hon nakað herfyri skrivaði, er tað fallið burt, í hon vil verna og umboda øll fólk á Føroya steinum; men »eingin kann tæna tveimum harrum«, ella ofta býr fríðum skini! eru orð ið her hóska.

Hennara flokkur hevur 30 ár á baki, og hevur haft fleirtal á Danatingi flest øll hesi ár, og lágt heldur hon Føroya fólk vera komið, tá tað ikki veit og kennir sín politikk, eitt so ringt skil her á landi, sum ongatið áður, og ein so stórum klassamunur, sum hann á nakran hátt kann vera.

Men ikki er tað bara »Dimma«, ið roynir at láta við halanum og sleska fyri Føroya arbeðaraflokk, tá tað umræður, í kemur tann dagur — og vit vóna, hann er nær — tá hvor fiskari og landarbeðari tekur seg saman í ein bólk, er hin við stóran undirlut.

Já, arbeðaraflokkurin og tess blað fáa hesa ábreiðslu frá øllum síðum. Øllum er kunnugt, at eir (sambandsmenninir) verja og nora um yvirklassan, og smámaðurin fær eitt eisilspark.

»Tingakrossur« og hansara flokkur hevur sløkt tann neista av radikalismu, ið var í honum, og er nú blivin eitt bónda-blað og -flokkur; men hann kom av mold, og er ikki logið, at hann bleiv til mold aftur.

»Føroyatíðindi« er einki at siga tí, í tað er tað mest ærliga stósmannablað í Føroyum; meðan »Dagblaðið« og tess menn eru eins og úlvur í seyðaklaðum.

Tað roynir av øllum alvi at hogga til allar sfóir og vil samla allar til sín, í alt er skilaleyst uttan teir; men vit hugsa at teir eta seg sjálvar eftir halanum, í hvat er vinnuflokkurin? Já, sannleikin er, at vinnuflokkurin er fírtur av stórum og ráðarífum samuands- og sjálvsfrysmunnum sum kenna, at arbeðarin í Føroyum er farin at reistas, og vilja teir í meina at vera betri útgjördir enn hinir gomlu flokkarnir til at knokkroyta Føroya arbeðaraflokk.

Men »Dagblaðið« er stuttligt, í tað veit ikki, hvat best býtur í, fyrst hava teir roynt fisk og nú seinni jorð, tá vita vinnuflokksins menn ikki, at fiskarin og landmaðurin ikki gloypa sjórikki agn.

Nei, millum fólk yvirhøvar er framspráð nakað: at menniskju eru eru øll, og øll hava vit eins góðan rætt til at liva á jörðini. Og í betur, tað eru fólk av øllum stættum, sum siggja tað órættvísi, ið ræður her á fold, skipað av afturhalðsflokkunum, og sum tess vegna hava tikið seg saman um socialismuna.

Ti eigur hvør ein á Føroya landi, ið hevur eitt rættvíst hjartalag, at styðja og nora um javnaðarflokk, fyri at hann kann fáa ræðið á Føroya løgtingi og harvið fáa framt eina aðra samfundsskipan. H.

Grønlandsmálið.

Hovudsamálið, ið verður at leggja allar árar um borð í komandi tingsetu fyri at loysa, er Grønlandsmálið.

I hesum máli hava allir Føroyingar staðið samdir um, at tað er heinleiðis ein lívssak fyri Føroya fiskivinnu at fáa friar veiðirættur í Grønlandi.

Sum lívsmál er tað so týðningarmikið, at teir, ið hava fólksins álit til at arbeida fyri tí, hava skyldu til einans at gera tað, ið veruliga rúmkar um okkara rætt í Grønlandi.

Hvor atburður, sum snørir Grønlandstonglin fastari fyri Føroyingum, hevur uppiðrið hin harðasta dóm og má ikki verða taldur av Føroya fólkum sein.

Tað eru tveir faktorar, sum ein rúmkar av Grønlandstonglinum ikki sleppur uttan um:

Grønlandingar, ministerið og rikisdagurin.

Tað eru teir »stóru«, sum hava sliðið upp á maktrópið: við revolusjón at taka sær sín rætt uttan mun til galdandi lóg.

Men hvor skilamaður veit, at hetta ikki dugur, men einans gevur bakbrest, í hann, sum ger revolusjón, má vera tann sterkari í kampinum, og hava »maktmenninir« ikki yvirletan í bardaganum, forur »revolusjónine« altíð frá øskuni í eldin.

— og vit kunnu, uttan at gera okkum »lítlar« og veikari enn vit eru, siga, at vit eru ov fátækir og ov fáir til við völdum at kunna taka okkum sendir og rætt á landi og á fiskileiðum í Grønlandi.

Nei, istaðin fyri vinnuflokkska revolusjón megu vit Føroyingar nýta ta moralsku maktina, sum liggur í, at tað er rikisdagsins og rikisstýrisins plikt at gera alt tað, ið gerast kann fyri at bota um veið- og arbeðslíkundina í Grønlandi hjá okkum neyðstøddu Føroyingum.

Styrkin hjá hinum veikara er hin moralska, tann menniskjagligi rætturin.

Og okkara menniskjaliga og moralska krav til fullan veið- og arbeðsrætt í Grønlandi er so sterkt sum sjálv upphaldsdriftin, kravið at sleppa at liva.

og framforandi heida okkara rætt, lívsrætt, við einum ósvikilugum fastleika og ágrýtni yvir fyri rikisstýri og Grønlandingum — Føroyingar og Grønlandingar megu í heinleiðis samráðingar hvor við annan —

vilja vit javnaðarmenn skoða á av øllum alvi fyri, at Føroyingar skulu fáa fullan veiðrætt í Grønlandi, at rikisstýrið má útbúgva teir neyðstøddu havnir í Grønlandi til føroyskar fiskimenn at arbeida í og rógva út frá, at rikisstýrið — saman við Føroyingum — skal gera sjúkrahús í Grønlandi.

at fiskimonnum verða bygd upphalds- og goymsluhús í Grønlandi,

at føroyskum útróðramonnum í Grønlandi verður skipað so fyr, at teir við síni útgerð, salti, olju o. o. á biligasta hátt kunnu koma til Grønlands,

og so, tá ið útróðurin er liðugur, eisini á biligasta hátt kunnu koma heim aftur við veiðuni.

Javnaðarmenn hava hovudsaktina í Danmark. — Kann nakar her á landi ávirka og yvirbevisa Danskarum sum Grønlandingum um, at Føroyingar megu vinna samdir í Grønlandi, má tað vera hin føroyski javnaðarflokkurin, sum hevur høvi til enn meiri áhaldandi og átroðkandi, »intensar«, ávirkan á sínar politisku felagar enn teir, sum standa sum mótstøðumenn og politiskir figgindar av rikisstýrinum.

TYNID AFTURHALDSFLOKKANNA EVNALOYSI Í FISKIVINNUMÁLUNUM OG GANGIð JAVNAÐARMANNA LEIDIR, IÐ ER HIN EINASTA BJARGINGIN

Fiskasølan.

Av klandri og stríði fiskasæljaranna millum og í mongum føri heinleiðis ódugnaskapi og óekonomiskum vesaldómi liggja okkara sølu- og marknaðarlíkundi í einum andsvarsleysum skilaloysi, ið nervar og er ein vandi fyri hvønn einasta Føroying.

Tað er í ein lívssak fyri okkara land og fólk at umskipa okkara fiskasølu og leggja allar árar um borð fyri nýggjum marknaðum —

og hetta má okkara komandi løgting taka sær av og loysa.

Øllum er kunnugt, hvussu illa er státt við okkara fiskasølu. Hvor eksportururin hevur sitið í sjálvdrátti — roynt at kupa sær ein fyrirum fram fyri ein annan. Já, hin »sneðigari«, sterkari og betri útgjördir hevur tilsynalutandi fingið ein »forðeil«. Men hesin forðeilur hevur mangar ferðir verið etin út aftur av arminginum, hinum óekonomiskt veika og forrættisliga ókunnuga, sum í armód og óviti hevur selt og avreitt til seg fiskakeyparar, ið so hava dikterað ein pris, sum hevur drigið prisin niður hjá tí »sterka« einstaklinginum. Henda vandan hava so við og við allir eksportarar — av lívins beisku royndum — lært at kenna og fola sviðan av. Men so logið tað ljóðar: Teir hava tó heldur viljað dreivað um beinini á hvørtjum øðrum og spent bein fyri hvønn annan enn tikið seg saman í eina

SALGSCENTRAL

hvarf tann sterkari vildi hjálpt í veikara, og hvarf allar tær smáu krefturnar samlaðust til eina heildarkraft.

og afturhaldið á tingi hevur kóvt javnaðarmanna kravið um, at løgtingið skuldi taka sær um reiggi her og við lóg skipa ein salgscentral, hvar igjøgnum allar Føroya fiskur varð seldur.

Men her er ikki allar vansin sagdur. Ein annar og størri vansi hevur reist sít deydningahóvd móti Føroyingum, og hann er, at hitt privata initiativið, teir ið nú hava andsvarið í vinnulívi eins og í landastýri her á landi, hava sovið sær marknaðir av hondum til Íslendingar og Norðmenn og aðrar, ið hava verið úti um seg.

Vit sleppa ikki av við okkara fisk, tí teir hava svikið, sum skuldu haft verið fyrvarnir og í góðari við verið framvið eftir nýggjum marknaðum. Men ikki nóg mikið við hesum, at teir hava sovið. Teir hava ennát á samvitsku síni, at teir heinleiðis hava forðað øðrum í arbeðinum fyri nýggjum marknaðum.

Her er vert at minna á tað ræðuliga, ið hendi, tá ið Magnus Skæling hevði fingið marknaðarhurðina á glopp til Brasilíu.

Eksportfelagið og teir, ið vóru teir stóru her heima, smekkaðu hesa hurðina í baklås á nasarnar á Magnus Skæling og teimum, sum hjálptu honum, t. d. í danska gesantium í hesum landi.

Magnus Skæling hevði — saman við gesantium — fingið tilboð um keyp av eini provasending til Brasilíu. Hann telegraferaði heim til Føroyar, men fekk einki svar, — einki svar! hvat siga til fiskimenn, sum nú ikki fáa selt fisk lykka?

Seinri fekk hann aftur tilboð um, at menn í Brasilíu vildu keypa eina provasending.

Men her heima var einki fyrireikað. Alt lá í skilaloysi. Herra Skæling mátti frá Herodesi til Pilatus: til ting um garanti — tað tók tíð — so til reiðarar at fáa fisk — tað tók tíð — og so á jukt eftir kossom og fáa fiskin turkaðan — tað tók tíð. Og tá ið endiligt svar kundi gevast, vóru Íslendingar farir við marknaðinum. Teir høvdu sín egna fulltrúa á plássinum fyri at forhandla og samráðast við landsins keyparar.

Vit vóru eftirbátar og komu tí at sita við sviði soði.

Meðan vit nú sita og gráta eftir marknaðum, tí Spania, sum vit einaferð duttu á, ikki vil keypa nóg mikið frá okkum longur, frættist í radio, at Íslendingar hava veitt ein hollan marknað í Brasilíu, marknaðurin sum eksport-ella reiðarafelagið svav sær av hondum.

Javnaðarmenn siga:

Hetta gongur ikki longur. Landið, løgtingið má taka sær um reiggi og við lóg skipa fyri einum fiskasølucentrali, og hitt almenna, løgting og statur, má ikki longur lata ómagarnar í klandri og stríði sova marknaðirnar av hondum, tað má skipa fyri einum málvisum arbeði fyri at veita nýggjar marknaðir.

Hvor einasti fiskimaður má hin 28. januar vera við til at geva javnaðarmonnum makt til at gera enda á hesum her nevnda óskili.

Málið er: Frá og burtur úr skilaloysinum inn á eina planøkonomiska leið, yvir til ta frigerandi

SOCIALISMUNA, smámansins politikk.

Kontantbetalingin.

Allastaðni í ríkinum uttan í Føroyum er kontantbetalingin ein sjálfvígja.

Flestir skipsmenn í Føroyum ásanna tað, at hitt ókontanta skildi, ið hevur verið flestra staðni í Føroyum, hevur eina stóra skuld í tí ringa standinum, sum er í landinum. Fyri arbeðarin er hetta ókontanta lagið eitt dráp, og fyri sjálvan arbeðisgevarin er tað ein kreft, ið forir eina kreditgevan við sær, sum til síðst tekur fótin undan honum.

Javnaðarmenn hava sæð tað sum eina stóra uppgávu at fáa skipað so við lóg, at okkara samfelag rýmr frá tí drepani ókontanta systeminum yvir til kontantsystemið. Javnaðarflokkurin hevur í haft málið á tingi og roynt eftir evnum at barst fyri tess frama.

Mong ár motti tað sterka andstöðu — og tað fall.

Men so at enda vóru so nógvir menn á tingi fyri viðgerðan av spurninginum um lóg um kontanta betaling, at vón var um at fáa nakað burtur úr. Men teir vóru tó ikki at fáa til vega at smíða lógina soleiðis, at tað kundi sigast, at tept vóru øll hol og allar smogur.

Teir settu nevnliga eina smogu í lógina, í tí at tað verður sagt eitt »medmindre«. Sæiðar soleiðis:

»Arbejdsløn til Arbejdere og Daglejere, beskæftigede ved Handel, Haandværk, Industri og Mineindustri, til Søfolk og Arbejdere paa Dæksfartøjer, som gaar paa Fiskeri eller Hvalfangst, og til Arbejdere og Daglejere, der i Land udfører Arbejde til saadanne Fartøjers Udrustning eller ved Ladning eller Losning, skal udbetales i rede Penge og maa ikke erlægges ved anden Medydelse, medmindre der herom forud er truffet et trykkeligt Overenskomste«

Har, sum arbeðaraflokkurin ikki er særliga stinnur, er tað givið, at hetta »medmindre« ger lógina gagnleysa.

Arbeðisgevarin vil so bara syrgja fyri at hava liggjandi ein skrivaðan »udtrykkeligt Overenskomste« um annað enn kontanta lønrindan.

Javnaðarmenn settu tí fram hetta broytingaruppskot til nevnda §:

»Ændringsforslag til Udvalgsforslag i Lagtingssag Nr. 10 — 9/1935: Lønranden:

»medmindre der derom forud er truffet et trykkeligt